

Bilješka.- Jednostrano odbijanje izvršenja ugovora /repudiation/ daje dođušé pravo protustranci na raskid ugovora /rescission/, ali joj ne nameće i dužnost da raskine ugovor, a još manje da sa svoje strane slično postupa prema svojim ugovornim protustrankama. Ova rješidbai rješidba Kuće Lordova, na koju se poziva, postavljaju u tom pogledu sasvim odlučno načelo, koje odgovara i pravičnosti, tako da ugovorna stranka koja sebe sama stavi u takav položaj mora računati s time da će ju stići iste posljedice kao da je ostala vjerna ugovoru, dakako ako protustranka ne bi postupala u zloj vjeri. Isto tako da je u ovoj rješidbi došlo do izražaja od kolike je važnosti da se rokovi izvršenja činidaba posve točno fiksiraju, imajući pred očima tehničku stranu odvijanja posla /ovdje potreba izravne pismene korespondencije/ i prema tome časa od kojega će trebati rok računati. - S pomorskopravnog gledišta interesantno je istaći kako je sud - uzeo da stranka koja mora dobiti brodski prostor kod prodaje F.A.S., može s narudžbom broskog prostora čekati dok ne bude znala da će robu imati na raspolaganje, ako ugovorom nije drukčije predviđeno. To je i razumljivo obzirom na to da se "in concreto" moralo kreirati na brod koji ostvaruje vezu sa Southamptonom, a nije se smjelo tražiti "a special ship particularly arranged to carry this cargo of cases", kako kaže sudac.

E.P.

ENGLESKI APELACIONI SUD
/Court of Appeal/

Presuda od 21.II 1962.

Andrea v. British Italian Trading
Company, Ltd.

Arbitražna presuda

Drugostepena arbitražna presuda u cjelini zamjenjuje prvostepenu arbitražnu presudu - Prizivom od prvostepene na drugostepenu arbitražu gubi se pravo na poništenje prvostepene arbitražne odluke prema čl.23 Arbitration Acta, 1950 - Očigledna pravna pogreška mora biti sadržana u samoj odluci - Očigledna pravna pogreška nije sadržana u pogrešnoj upotrebi pravno-tehničkog termina sa strane arbitra

Tvrtka Giacomo Costa fu Andrea iz Milana kupila je od tvrtke British Italian Company, Ltd. 2.300 tona kikirikijsa za mart /april/ maj 1961, ukrcaj CIF Genova ili Taranto, uz uglavak da će jedna od tih luka biti naznačena kao konačna odredišna luka na zahtjev prodavoca, "ali ni u kojem slučaju kasnije od 1.II 1961". Kako do 1.II 1961. kupci nisu naznačili luku odredišta, prodavoci su smatrali ugovor raskinutim, jer su kupci propustili da ispune svpju dužnost naznake odredišne luke. Došlo je na tužbu kupaca do spora pred prvostepenom arbitražom na osnovi klauzule o

arbitraži "The Incorporated Oil Seed Association", koja se poziva na dodatak Pravila o arbitraži. Stranke su izabrale svoje arbitre, koji su izabrali nadarbitra /umpire/, a nadarbitar je nakon rasprave arbitara pred njim izjavio da će tražiti mišljenje jedne odvjetničke /solicitorske/ firme svoga povjerenja o domašaju spomenute klauzule. Kad je dobio odgovor te firme, saopćio ga je arbitrima i donio 24.V 1961. svoju odluku u korist prodavaoca, i to tako da je izrekao da "su kupci propustili naznačiti konačnu odredišnu luku do 1.II 1961., i da je stoga ugovor nevaljan". Kupac je uložio priziv, na osnovi t.5 Pravila spomenutog Udruženja na Prizivno arbitražno vijeće Udruženja, koje je 21.VIII 1961. donijelo odluku u kojoj je izrečeno da "se izvorna odluka potvrđuje i dalje odlučuje da trošak ovog priziva...". Kupac je ustao prijedlogom da se poništi drugostepena arbitražna odluka, ali je prvostepeni sud prijedlog odbio. Uslijed žalbe spor je došao pred Apelacioni sud, koji je potvrdio odluku prvostepenog suda. U svom obrazloženju odluke Apelacionog suda sudac /Lord Justice/ Diplock utvrdio je prije svega da je nadarbitar "functus officio" /tj. da je njegova funkcija utrnula/ čim je žalba podnesena drugostepenom arbitražnom vijeću, i da je stoga utrnula mogućnost da se na njegovu odluku primijeni ovlaštenje da se sudskim putem ukine arbitražna odluka prema čl.23 Arbitration Acta, 1950, zbog njegove povrede dužnosti /"misconduct"/, pa da stoga treba razmatrati samo drugostepenu arbitražnu odluku koja sada jedina još postoji. Međutim za prizivno arbitražno vijeće nitko i ne tvrdi da je i ono bilo povrijedilo svoje dužnosti. Pritom sudac Diplock ističe da se neopravdano poziva kupac na izreku Lorda Jenkinsa u precedentu iz 1958, prema kojoj bi izgledalo da je arbitražni postupak u prvom i drugom stepenu jedinstveni postupak, jer ovo pitanje u tom slučaju nije bilo odlučno za ishod spora. Naprotiv treba slijediti stajalište istog suca u drugom sporu iz 1953, u kojem je to pitanje bilo u središtu pažnje, a gdje je Lord Jenkins izrazio da su prvostepeni arbitri functi officio čim se spor predaje na rješavanje drugostepenoj arbitraži. Stoga sudac Diplock smatra da se radi o dva nezavisna postupka /kod dvostepene arbitraže/ i da se nakon prelaska nadležnosti na prizivno vijeće arbitraže ne može više raspravljati o povredi dužnosti prvostepenog arbitra. Drugo, teže, pitanje po mišljenju suca je ono o tome da je odluka arbitraže bila osnovana na očiglednoj pravnoj pogrešci koja slijedi iz same odluke. Sudac smatra da su precedenti /"authorities"/ donekle u protuslovlju /"conflicting"/ i da njihovo stanje ne zadovoljava /"unsatisfactory"/. Sudac Williams je 1857. u slučaju "Hodgkinson v. Fernie and Another" utvrdio postojanje načela da je arbitar jedini i konačni sudac kako u činjeničnim tako i u pravnim pitanjima, a da su izuzeci od toga pravila samo mito /"corruption"/ i prevara /"fraud"/ kao i to ako iz same odluke izlazi da je pravno neosnovana. Sudac Williams je i sam izrazio žaljenje što i taj treći razlog postoji. Lord Dunedin je, kao član Sudskog odbora Tajnog savjeta u sporu Champsey Bhara & Co. v. Jivraj Balloo Spinning and Weaving Company Ltd. 1923, ponovio tu izreku i opetovao žaljenje što postoji i taj treći izuzetak od pravila, naglasujući da ga stoga treba restri-

tivno tumačiti, pa je u tom sporu utvrdio da je očigledno pogrešna pravna ocjena /"error in law on the face of the award"/ samo tamo gdje ona proizlazi iz isprave koja je priključena arbitrovoj odluci. U kasnijem slučaju iz 1953. /D.S. Blaiber & Co. Ltd. v. Leopold Newborne, London/ Apelacioni sud je smatrao da ne treba ispitivati sadržaj ugovora spomenutog u arbitražnoj odluci. U toj presudi je Lord Justice Somerwell smatrao da arbitri nisu temeljili svoju odluku na bilo kakvom odredjenom tumačenju ugovora, iako su ga spomenuli, a Lord Justice Denning je izrekao da bi ugovor, odnosno njegov uglavak, bio uključen u arbitražnu odluku kad bi arbitar svoju izreku utemeljio na konkretnoj klauzuli /riječima "Na temelju te klauzule ja smatram"/, no ne i onda ako kaže da nalazi da je došlo do povrede ugovora /riječima "Smatram da je došlo do povrede ugovora"/. U slučaju Absalom, Ltd. v. Great Western /London/ Garden Village Society, Ltd. god. 1933. je kuća Lordova smatrala /govor Lord Russella of Killoowen/ da je iz teksta odluke arbitra jasno da je uključio u svoju odluku odgovarajuće uglavke ugovora stranaka i te uglavke krivo tumačio s pravnog stajališta, pa je stoga i njegova odluka stavljena van snage. Lord Wright je u istoj stvari u svojem govoru naglasio da sud ne može ispitivati obraničku odluku osim onoga što je u nju uključeno, ali se složio s tim da su doista in concreto odlučni uglavci ugovora stranaka u njoj uključeni, pa posebno naglašuje da se pravna osnovanost obraničke odluke može ispitivati samo obzirom na uglavke u njoj sadržane, a ne i na osnovi ugovora u cjelini. U slučaju Arcos, Ltd. v. London & Northern Trading Company, Ltd. pred Apelacionim sudom 1933. usvojeno je stajalište prvostepenog suda da se može ispitivati pravna osnovanost arbitražne odluke i obzirom na takav uglavak koji je u njoj citiran po rednom broju, a da nije reproduciran in extenso. Na osnovi tih precedenata sudac Diplock izriče da samo spominjanje ugovora stranaka još ne opravdava da se ispituje pravna osnovanost odluke na odredbama ugovora. Možda bi posebno ukazivanje na pojedine uglavke ugovora moglo uključiti i čitav ugovor u obraničku odluku, ali to sigurno ne vrijedi za samo spominjanje ugovora. U konkretnoj pobijanoj odluci utvrđena je činjenica da su kupci propustili naznačiti konačnu odredišnu luku do 1. II 1961. pa se u tom činjeničnom utvrđenju ne spominju nikakvi uglavci ugovora. Iza toga odluka iz takvog činjeničnog stanja izvodi konzekvencu "i zato je ugovor nevaljan". Kako se i opet ne poziva na ugovor, ne može se tvrditi da je uključio uglavke ugovora u odluku. Prema tome sud, koji ne treba da ekstenzivno tumači što se uključuje u obraničku odluku, ne može doći do zaključka da se ovdje radi o pravnoj protuslovnosti odluke /s obzirom na uglavke ugovora/. Prema tome ne stoji razlog pobijanja zbog pravne pogrešnosti. Konačno, pogreška je pravna kvalifikacija u odluci da je "ugovor nevaljan", umjesto da se reklo ispravno da su kupci propustivši naznačiti konačnu odredišnu luku do 1. II 1961. povrijedili uvjet ugovora. Povreda koja dopušta prodavaocima da smatraju ugovor razvrgnutim /repudiated/ i da su zbog toga prodavaoci izabrali da raskinu ugovor, pa da dosljedno nikakva obaveza na

njihovoj strani nije nastala iza toga datuma, nije odlučna, jer je za svakoga jasno da je arbitar mislio reći da je ugovor nevaljan u smislu što nakon povrede uvjeta ugovora sa strane kupca i dosljednog raskidanja ugovora nema više nikakve obveze na strani prodavaoca. Sudac smatra da bi bilo neumjesno nametati arbitrima dužnost da pravilno upotrebljavaju pravno-tehničke termine. Sudac Sellers naglasio je sa svoje strane da je nakon prizivnog arbitražnog postupka otpala svaka mogućnost da se ostvare zahtjevi na osnovi eventualnih nepravilnih postupaka prvostepenog arbitra, i da se na njihovoj osnovi pobija drugostepena arbitražna odluka. On drži da je odlučno što se tiče uključivanja drugih isprava u arbitražne odluke samo to da li je namjera arbitara bila da to učine, a to u konkretnom slučaju nije bilo učinjeno. Glede riječi "nevaljan" smatra da je upotrebljena u običnom značenju riječi /"common-sense interpretation"/ i da prema tome nema razloga da se pobija arbitražna odluka. Treći član vijeća sudac Pearson složio se s ostalom dvojicom.

Žalitelj-kupac predložio je da mu se dopusti žalba na Kuću Lordova, ali je taj njegov zahtjev odbijen, nakon tihog vijećanja.

/LLR 1962, str.151-162/

E.P.

Bilješka.- Ova presuda je interesantna po tome što utvrđuje da se ne može više pobijati iz razloga koji su postojali protiv prvostepene arbitražne odluke drugostepena arbitražna odluka, koja je potvrdila prvostepenu arbitražnu odluku. Ovo stajalište važno je za sve, pa i za naše stranke, koje nastupaju pred arbitražama u Londonu. Drugo još važnije pitanje je ono koje pravne pogreške arbitarskih odluka mogu biti razlogom za ukinuće arbitražne odluke. I tu je sud tumačenjem brojnih precedenata utvrdio da to mogu biti samo takve pogreške pravne prirode koje su vidljive iz samog sadržaja obraničke odluke, a da sud nije ovlašten ispitivati da li je obranik doista pravilno shvatio ugovor. Konačno je izrečeno da obranik ne mora upotrijebiti pravno-tehničke termine u njihovom pravno-tehničkom značenju, nego da ih može upotrijebiti u njihovom običnom značenju. Očito je da je Apelacioni sud smatrao da je zauzeo stajališta koja nisu nova nego osnovana na postojećem pravu i stoga nije dopustio žalbu na Kuću Lordova. - Nepomenuti je konačno da termin iz Arbitration Act, 1950 "misconduct", koji smo opisali s "povreda dužnosti obranika" francuski prijevod Le Clère-a u DME, 1959, str. 374. prevodi s "faute personnelle" ili "osobna nepažnja" ili "krivnja". Mislimo da francuski prijevod nije sasvim adekvatan, jer se radi o širem pojmu, naime i o takvoj povredi dužnosti koja ne mora biti nepažljiva.

E.P.